

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudkyň JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Marie Žiškové, v právní věci žalobce **Č. c., a. s., n. s.**, zastoupeného JUDr. Daliborem Lorencem, advokátem se sídlem Brno, Masná 20, proti žalovanému **Ministerstvu zemědělství – Pozemkovému úřadu Brno**, se sídlem Brno, Kotlářská 53, za účasti: **1) B. S., 2) T. K., 3) F. K.**, všechny osoby zúčastněné na řízení zastoupeny Vratislavem Pěchotou, Jr., Esq., se sídlem 14 Penn Plaza, 225 West 34th Street, Suite 1806, New York, N. Y. 10122, USA, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 4. 2005, č. j. 1815/96/4 – RNP, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 6. 2005, č. j. 31 Ca 54/2005 - 12,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 6. 2005, č. j. 31 Ca 54/2005 - 12, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 12. 4. 2005, č. j. 1815/96/4 – RNP, žalovaný rozhodl v řízení o nároku na vydání nemovitosti dle § 9 odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o půdě), tak, že osoby zúčastněné na řízení nejsou vlastníky v rozhodnutí označených pozemků, neboť jejich vydání brání překážka ve smyslu § 11 odst. 1 písm. c) zákona o půdě; jejich nárok byl však ve správním řízení prokázán. Účastníky řízení pak poučil, že proti tomuto rozhodnutí se nelze odvolat, avšak ten, „*kdo tvrdí, že byl na svých právech rozhodnutím dotčen, může podat do dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí žalobu k soudu podle § 246 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů*“.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce dne 6. 6. 2005 ke Krajskému soudu v Brně žalobu, v níž mimo jiné uvedl, že věc se týká vydání rozhodnutí o vlastnictví k nemovitosti podle § 9 odst. 4 zákona o půdě a zdůraznil (č. l. 2), že žalobu podává „podle § 246 zák. č. 99/1963 Sb., o. s. ř.“ Navrhl, aby soud rozhodnutí zrušil v celém rozsahu a věc vrátil žalovanému k novému projednání.

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 20. 6. 2005 žalobu odmítl podle § 46 odst. 2 s. ř. s. Konstatoval, že předmětná věc nemá veřejnoprávní charakter, neboť vyplývá z občanskoprávních vztahů, a proto o ní má jednat a rozhodnout soud v občanském soudním řízení a nikoliv soud ve správním soudnictví.

Proti odmítavému usnesení krajského soudu podal žalobce včas kasační stížnost. Uvedl, že žalobu proti rozhodnutí žalovaného podal sice ke krajskému soudu, ale podle § 246 a násl. o. s. ř., nikoli tedy podle soudního řádu správního. Podle § 249 o. s. ř. je věcně příslušným soudem v prvním stupni okresní soud. Krajský soud tak měl postupovat podle § 104a a násl. o. s. ř. a postoupit věc věcně příslušnému soudu. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud usnesení krajského soudu zrušil.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Osoby zúčastněné na řízení pak ve svých vyjádřeních ze dne 12. 3. 2007 a 19. 4. 2007 poukázaly na paralelní právní kroky žalobce proti rozhodnutí žalovaného, aniž by o těchto byl Nejvyšší správní soud zpraven, a dále uvedly zejména, že se jedná o restituční věc, která náleží do jurisdikce občanského soudního řízení, pročez je napadené usnesení krajského soudu právně opodstatněné. Navíc žalobce rozhodnutím žalovaného nebyl ve svých právech fakticky dotčen, neboť rozhodnutí se netýká převodu vlastnického titulu, ale náhrady za dané pozemky, jednalo se pouze o poskytnutí kompenzace či náhradních pozemků účastníkům Pozemkovým fondem České republiky. Ve věci pochybil advokát žalobce, když předmětnou žalobu podal namísto věcně příslušnému okresnímu (městskému) soudu, soudu krajskému. Z uvedených důvodů navrhly zamítnutí kasační stížnosti.

Kasační stížnost je důvodná.

V souzené věci není sporu o tom, že rozhodnutí pozemkového úřadu o určení vlastnictví k nemovitosti podle § 9 odst. 4 zákona o půdě je rozhodnutím správního orgánu o soukromoprávním nároku, přičemž soudní ochrana je zde zajištěna postupem podle části páté (§ 244 a násl.) občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2003, tedy projednáním a rozhodnutím v civilním řízení soudním, a nikoliv ve správním soudnictví (k tomu srov. usnesení zvláštního senátu zřízeného dle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, publikované pod č. 372/2004 Sb. NSS, a dále z rozhodovací činnosti Nejvyššího správního soudu např. č. 771/2006 Sb. NSS nebo rozsudek ze dne 17. 9. 2003, č. j. 7 As 2/2003 - 69, www.nssoud.cz).

Podstata kasační stížnosti dle žalobce tkví v tom, že předmětnou žalobu podal sice krajskému soudu, ale podle občanského soudního řádu, správní soud tak o ní neměl vůbec rozhodovat.

Právní regulace ochrany práv jednotlivců proti rozhodnutím správních orgánů je ode dne 1. 1. 2003 charakterizována dvoukolejností, spočívající v tom, že soukromým subjektivním právům, o nichž rozhodl správní orgán (§ 244 odst. 1 o. s. ř.), je poskytována

ochrana obecnými soudy podle již zmiňované části páté občanského soudního řádu (*Řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem*), zatímco veřejným subjektivním právům, o nichž rozhodl správní orgán [§ 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] poskytují ochranu soudy správní v režimu soudního řádu správního.

Podle § 249 o. s. ř. jsou k civilnímu řízení v prvním stupni příslušné okresní soudy, ve věcech vkladu práva k nemovitostem pak jako soudy prvního stupně rozhodují soudy krajské. Ve správním soudnictví jednají a rozhodují krajské soudy a Nejvyšší správní soud (§ 3 odst. 1 s. ř. s.). Z toho je zřejmé, že tyto soudní soustavy se částečně institucionálně překrývají, a to na krajských soudech, kde správní soudnictví vykonávají specializované senáty a specializovaní samosoudci.

V určitých případech tak může u krajských soudů dojít k nesprávnému přidělení civilní věci tzv. správnímu úseku a naopak, a to nejen z důvodu pouhé chyby přidělovajícího úředníka, ale též vzhledem k často poměrně komplikované povaze právních vztahů, o nichž je správními orgány rozhodováno.

V daném případě žalobce podal žalobu ve věci spadající pod část pátou občanského soudního řádu věcně nepřislušnému krajskému soudu. Pro posouzení správnosti postupu specializovaného senátu tohoto soudu, je však podstatný obsah této žaloby:

V ní žalobce jako žalovaného označil Ministerstvo zemědělství – Pozemkový úřad Brno. Tato skutečnost odpovídá správní žalobě, neboť podle § 250a o. s. ř. jsou účastníky civilního řízení žalobce a ti, kdo byli účastníky v řízení před správním orgánem, nikoli však správní orgán, který rozhodl v posledním stupni (srov. rozdílnou úpravu správního soudnictví v § 33 odst. 1, § 69 s. ř. s.). Obsah samotných žalobních námitek o povaze žaloby nevypovídá ničeho, byly by totiž obecně uplatnitelné v obou typech soudního přezkumu. V žalobním petitu se pak žalobce domáhá zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení, kterýžto způsob rozhodnutí část pátá o. s. ř. nezná. Tato okolnost by také svědčila závěru, že žalobce zamýšlel podat ve věci žalobu ve správním soudnictví. Proti těmto indiciím však stojí fakt, který shledal kasační soud vedle samotné podstaty sporu rozhodujícím, totiž že žalobce sám na straně 2 svého podání výslovně uvedl, že žalobu podává podle § 246 o. s. ř. Tento odkaz je jediným zřejmým, nicméně převažujícím indikátorem civilního charakteru žaloby. K případnému odstranění nedostatku náležitostí podání (zejména k úpravě petitu) či k určení účastníků řízení by totiž občanského soudního řádu mělo dojít prostřednictvím procesních nástrojů zakotvených v o. s. ř. (§ 43, § 246 odst. 2, resp. § 94 odst. 2, § 250a).

Z obsahu podané žaloby tedy bylo možné logickým myšlenkovým procesem dospět k závěru, že žalobce se u soudu domáhal svého práva návrhem v občanském soudním řízení (§ 244 a násl. o. s. ř.), tedy že věc nespádala k projednání a rozhodnutí specializovanému senátu krajského soudu pro věci správního soudnictví.

Vzhledem k tomu, že u téhož krajského soudu se nachází i senáty rozhodující v řízeních dle části páté občanského soudního řádu, měl specializovaný senát věc krátkou cestou, tedy interním neformálním postupem předat příslušnému soudnímu oddělení k projednání a rozhodnutí. Na tento postup pak nemohla mít vliv okolnost, že věcně příslušným soudem jsou v těchto věcech soudy okresní, neboť tuto otázku by si již vyřešil civilní úsek krajského soudu po linii občanského soudního řádu, dle jeho ustanovení zabývajících se věcnou příslušností civilních soudů (§ 104a o. s. ř.).

Závěrem Nejvyšší správní soud shledal nutným podotknout, že mu procesní předpisy neumožňují efektivnější řešení nastalé mezní situace, tedy zamítnutí kasační stížnosti z důvodu neexistence zájmu na právní ochraně a z toho plynoucí definitivní ukončení projednávání dané věci před správními soudy. V této souvislosti pak soud, ač mu jsou vzdáleny úvahy o motivech jednání jednotlivých účastníků řízení, zejména postrádá racionální důvod k podání předmětné kasační stížnosti, když v tentýž den (7. 7. 2005) žalobce podal dle poučení krajského soudu i civilní žalobu k Městskému soudu v Brně. O této žalobě tedy již s účinky ode dne 6. 6. 2005 (§ 46 odst. 2 s. ř. s. a § 82 o. s. ř.) před městským soudem pod sp. zn. 19 C 223/2005 probíhá řízení podle části páté o. s. ř., tedy to řízení, jehož zahájení chtěl žalobce iniciovat původní žalobou. Vzhledem k rychlosti, s níž krajský soud rozhodl o odmítnutí původní žaloby (žaloba soudu napadla dne 6. 6. 2005, rozhodnuto bylo dne 20. 6. 2005, usnesení bylo žalobci doručeno dne 27. 6. 2005), tak v poměrně krátké době běželo před věcně a místně příslušným soudem řízení o věci samé, ovšem s tou podmínkou, že žalobcův advokát musel podruhé vážit své kroky na podatelnu, tentokrát Městského soudu v Brně, a v tomto duchu též pozměnit záhlaví žaloby. Ostatně od žalobcova advokáta, tedy profesionála poskytujícího právní služby za úplatu v rámci nezávislého povolání, by bylo lze očekávat orientaci v právních předpisech, a to zejména v těch částech procesních předpisů zabývajících se příslušností soudů či náležitostmi žaloby, a tedy podání řádné a jednoznačně formulované žaloby věcně příslušnému soudu již na první pokus.

Na druhé straně bylo na soudu, aby pochybení žalobcova zástupce včas rozpoznal a odstranil procesně nezávadným způsobem. Vždyť procesní předpisy na situace, kdy dojde k podání žaloby místně či věcně nepříslušnému soudu, pamatují. Je však otázkou, zda by se původní žaloba dostala k příslušnému soudu v tak krátkém čase, pokud by s ní krajský soud naložil procesně správným způsobem (viz výše), tedy postupem podle § 104a o. s. ř., spojeném s předložením věci nadřízenému vrchnímu soudu, jeho rozhodnutím o tom, který soud je k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni příslušný, a postoupením věci takto určenému soudu. Řízení o předmětné kasační stížnosti vedlo jen do slepé uličky, na jejímž konci kasační soud pouze deklaroval procesní pochybení krajského soudu, sama kasační stížnost však nevedla k efektivnímu poskytnutí soudní ochrany právům jednotlivce, když řízení, jehož zahájení se žalobce domáhal, již bylo zahájeno, a to dokonce s účinky ke dni podání původní žaloby. Nejvyšší správní soud dále záměrně odhlíží od procesních dopadů, které vrácení věci krajskému soudu a jeho další, výše předjímaný postup, může na probíhající civilní řízení mít.

Nad rámec výše uvedeného pak kasační soud k průběhu řízení před krajským soudem ještě připomíná povinnost soudu brát ohled i na práva osob zúčastněných na řízení (kterými jsou nejčastěji účastníci správního řízení), a to i když je žaloba odmítána dle § 46 odst. 2 s. ř. s. I v takovém případě je totiž přinejmenším vhodné, aby tyto osoby měly alespoň povědomost o tom, že v jejich věci byla podána správní žaloba, resp. že tato žaloba byla odmítnuta a žalobci je tak poskytnuta nová měsíční lhůta k podání žaloby u civilního soudu. O důležitosti této informace nelze mít z hlediska jejich právní jistoty pochyb.

Vzhledem k tomu, že kasační stížnost byla shledána důvodnou, Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm, vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.), rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. května 2007

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu